

Al Kahf ●
Institute

Dr. M. Lutfi Hocaoglu

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ
 اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ 20)

De ki yerde gezin de nasıl yaratmayı başlattığına sonra Allah'ın son gelişmeyi inşa edeceğine bakın. Kesinlikle Allah her şeye kadirdir. (20)

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ

De ki yerde gezin de nasıl yaratmayı başlattığına sonra Allah'ın son gelişmeyi inşa edeceğine bakın.

Emir cümlesi Fiil cümlesi		
Mefûlun bih	Fâil	Fiil
سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ	أَنْتَ	قُلْ

قُلْ: “Söyle” demektir. Emir fiildir. Emir fiiller muzari fiillerden elde edilirler. İlet harfî (vav, ya) içeren köklerde harf değişimleri ve düşmeleri çok fazla olur. Buna i'lâl denir. قُلْ fiilinin i'lâli şu şekildedir:

قول kökünün ikinci şahıs eril emir çekimi oluşumu

تَقُولُ ← تَقُونَ ← تَقُونَ ← تَقُنْ ← قُلْ

قَوْلٌ kelimesi söylemek anlamındadır ama Kuran'da bu kelimeye çok yakın anlamlı kelimeler vardır. Kur'an'da geçen قَوْلٌ kelimesine benzer mana içeren kelimelerin anlamları aşağıdaki şekildedir:

KELİME	KÖK	ANLAM
قَوْلٌ	قول	Söylemek
تَكْلِيمٌ	كلم	Bir şeyi söyleyerek karşı tarafa manayı iletebilmek
مَنْطِقٌ	نطق	Kelimeyi yani manayı ses, görüntü ve hareket yöntemlerinin hepsini birden kullanarak iletmek
أَفْظٌ	لفظ	Ağızdan çıkan her şey için kullanılır
مُحَاوَرَةٌ	حور	Söz söylemenin fiziksel yakınlık içinde gerçekleştiğini ifade etmek için قَوْلٌ ile beraber kullanılır
خِطَابٌ	خطب	Bir amaç için, bir işin gerçekleşmesini istemek için iki tarafın karşılıklı birbirine zıt talepte bulunması
نَجْوَى	نجو	Özel konuşma
مُخَافَتَةٌ تَخَافُ	خفت	Kısık sesle konuşma
ت		
سَمْرٌ	سمر	Gece toplantısı, gece etkinliği, gece konuşması
وَحْيٌ	وحي	Birinin başka birine veya birilerine bilgiyi başkaları için gizli olan bir şekilde iletmesi
نِدَاءٌ	ندو	Çağrı
أَذَانٌ	ءذن	Duyuru
ذِكْرٌ	ذكر	Anma, anımsama, anlama, anlatma

سَيِّرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ söylenmesi istenilen cümlesidir. Buna kavlin me'kûlü (sözün söyleneni) denir. Kavlin me'kûlü birbirine atfedilmiş iki emir cümlesinden oluşmaktadır:

Ma'tûf	Atıf harfi	Ma'tûfun aleyh
--------	------------	----------------

سَيِّرُوا فِي الْأَرْضِ	فَ	انظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ
----------------------------	----	--

سَيِّرُوا: “Gezin” demektir. Emir fiildir. İkinci şahıs çoğuldur. Kuran’ın muhatabından diğer insanlara söylenmesi istenendir. Kuran okuyan kişi olarak bizim her bireyimiz ayrı ayrı bunu diyecektir. Söyle emri tekil gelmiş ama söylenmesi istenen emir çoğul gelmiştir. **سَيَّرَ** “gezmek” demektir. Bir mekân içinde hareket ederek yer değiştirmek manasındadır. Ancak rastgele bir dolaşma değildir. Belli bir metot içinde izlenilen yol demektir. **سَيْرَةَ** kelimesi de bu köktendir. Belirli bir zaman ve mekân içinde yapılan hareket, yer değişikliği, o zaman içindeki şekilde, yapısında meydana gelen değişiklikler manasında **سَيْرَةَ** “hal ve gidiş, yapı” anlamındadır. Bu yüzden siret biyografi anlamındadır da. Peygamberin hayatına da siret denmektedir. Çoğulu **سَيَّرَ** dir. Peygamberin hayatının anlatıldığı kitaplara da topluca siyer denmesinin sebebi budur.

فِي: “İçinde” demektir. Harf-i cerdir.

الْأَرْضِ: “Yer” demektir. **أَرْضٌ** kökünden gelmiştir. Dördüncü bâbdan **أَرْضٌ** mastarı bir mekânın bereketli, verimli olması, hayrının çok olması ve yerleşme ve ikamet için uygun olması manasındadır. Bu mastar manasından yerleşme için uygun olan manasında **أَرْضٌ** “yer” anlamındadır. “Yeryüzü” manasına da gelir.

فِي الْأَرْضِ: “Yerin içinde” demektir.

سَيِّرُوا فِي الْأَرْضِ: “Yerde gezin” demektir. Buradaki gezme dolaşma demek değildir. Yerde belli bir metot uygulayarak hareket edin demektir. Bu nedenle ilmi yöntemlerle yapılan ve ilmi gerçeklere ulaşmak için yapılan gezi seyr’dir. Seyahat farklıdır. Seyh yerin yüzeyinde akarak hareket eden su demektir. Su gibi yer üzerinde hareket etmek seyahattir. Daha çok turistik geziyi ifade eder. Nefer askeri yolculuk iken Rihle ise ticari yolculuktur. Dördünün ortak adı seferdir.

فَ: Atıf harfidir. Öncesi sonrasının yapılma sebebidir. Yerde gezin de bakın... şeklinde tercüme edilebilir.

انظُرُوا: “Bakın” demektir. Sıradan bir gözle bakış değildir. Oraya odaklanma, ilgilenme, dikkatini orada toplama demektir. Ma’tûfun aleyhi ile beraber “yerde ilmi gerçeklere ulaşmak

için gezin de bakın, odaklanın” anlamındadır. Bu nedenle çok kere كَيْفَ (nasıl) ile beraber kullanılır. Nasıl olduğunu anlamak için, çözmek için bakın demektir.

كَيْفَ: “Nasıl” demektir. Soru ismidir. Aslında fiilin işleniş biçimi sorulduğu için mef’ûlü mutlaklı ve cümlelerin sonunda gelmesi gerekir. Soru edatlarının sadaratu-l kelâm (sözün başında olma) hakkı nedeniyle başa alınmıştır.

بَدَأَ: “Başlattı” demektir. بدء kökündendir. Üçüncü bâbdan üçüncü şahıs tekil mazi fiildir. Faili müstetir هُوَ zamiridir (gizli özen olan “o” zamiridir). Önceki ayetteki اللهُ lafzına racidir.

الْخَلْقَ: “Yaratmak” demektir. Mastardır. بَدَأَ fiilinin mef’ûlüdür. Var olan başka bir şeyden yeni bir şey üretmek manasındadır.

بَدَأَ الْخَلْقَ: “Yaratmayı başlattı” demektir.

ثُمَّ: “Sonra” demektir. Atıf harfidir. Cümleleri birbirine atfeder. Ma’tûfun aleyhle ma’tûf arasında oluşun sırasını gösterir, buna “tertip” denir. Önce ma’tûfun aleyh, sonra ma’tûf gelir. Bu nedenle sümme ile yapılan atıfta ma’tûf ile ma’tûfun aleyh yer değiştiremez. Zamansal olarak peşi sıra oluşu göstermez, arada belirli bir zaman geçmiştir. Bu nedenle “takip etkisi yoktur”. Bu arada boşluk olmasına “terahi” (تَرَاحِي) denir. İş yapmada ma’tûfun aleyh ile ma’tûf arasındaki boşluğun belirli bir süresi yoktur, duruma göre bu süre değişir. Kısa bir süre olabileceği gibi uzun bir süre de olabilir. Yalnızca fiil cümlelerini birbirine atfetmez, fiil cümlesini isim cümlesine, isim cümlesini fiil cümlesine atfedebilir. Bu durumda isim cümlesinin gerçekleştiği zamanla diğer isim cümlesi veya fiil cümlesinin gerçekleştiği zaman arasında tertip ve terahi ilişkisi vardır.

اللَّهُ: “Allah” demektir. Alemlerin rabbinin özel ismidir.

يُنشِئُ: “İnşa eder” demektir. Bir şeyi, varlığı, topluluğu büyütme, geliştirmek, boyutlarını yapısal olarak artırmak anlamındadır.

النَّشْأَةَ: “Yapısal büyüme” demektir. Fiziksel olarak büyüme, gelişme, boyutlarının yapısal olarak artması manasındadır. نشء kökünden üçüncü bâbdan mastardır.

الْآخِرَةَ: “Sonra” demektir. Müennes (dişil) üçüncü şahıs marife ism-i fâildir. عخر kökündendir. Müzekkeri (erili) الآخر dir.

Nekre					
Düzensiz çoğul	Çoğul	İkil	Tekil		
أَخَارٌ أَخْرٌ أَخْرَةٌ	أَخْرُونَ	أَخْرَانِ	أَخْرٌ	Eril	Merfu
أَوْأَخِرُ	أَخْرَاتُ	أَخْرَتَانِ	أَخْرَةٌ	Dişil	
أَخَارًا أَخْرًا أَخْرَةٌ	أَخْرِيْنَ	أَخْرَيْنِ	أَخْرًا	Eril	Mensub
أَوْأَخِرَ	أَخْرَاتِ	أَخْرَتَيْنِ	أَخْرَةٌ	Dişil	
أَخَارِ أَخْرٍ أَخْرَةٍ	أَخْرِيْنَ	أَخْرَيْنِ	أَخْرٍ	Eril	Mecrur
أَوْأَخِرَ	أَخْرَاتِ	أَخْرَتَيْنِ	أَخْرَةٍ	Dişil	
Marife					
Düzensiz çoğul	Çoğul	İkil	Tekil		
الْأَخَارُ الْأَخْرُ الْأَخْرَةُ	الْأَخْرُونَ	الْأَخْرَانِ	الْأَخْرُ	Eril	Merfu
الْأَوْأَخِرُ	الْأَخْرَاتُ	الْأَخْرَتَانِ	الْأَخْرَةُ	Dişil	
الْأَخَارَ الْأَخْرَ الْأَخْرَةَ	الْأَخْرِيْنَ	الْأَخْرَيْنِ	الْأَخْرَ	Eril	Mensub
الْأَوْأَخِرَ	الْأَخْرَاتِ	الْأَخْرَتَيْنِ	الْأَخْرَةَ	Dişil	
الْأَخَارِ الْأَخْرِ الْأَخْرَةَ	الْأَخْرِيْنَ	الْأَخْرَيْنِ	الْأَخْرِ	Eril	Mecrur
الْأَوْأَخِرِ	الْأَخْرَاتِ	الْأَخْرَتَيْنِ	الْأَخْرَةَ	Dişil	

Bu kökten gelen “diğer” anlamına gelen الْأَخْرِيْ vardır. Bunun erili الْأَخْرُ dir.

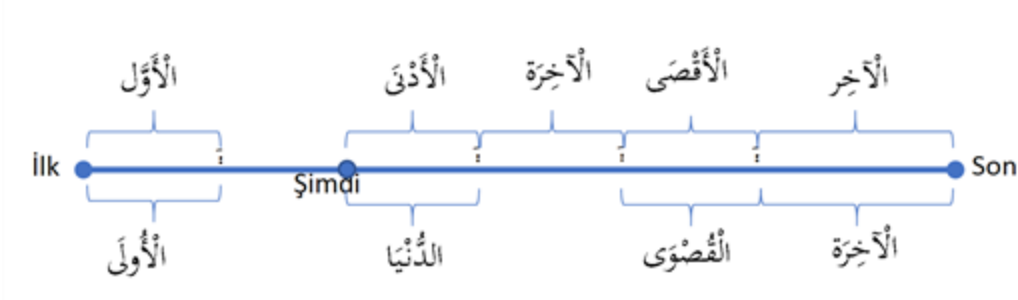
Nekre					
Düzensiz çoğul	Çoğul	İkil	Tekil		

أَوَّخِرُ	آخِرُونَ	آخِرَانِ	آخِرُ	Eril	Merfu
أَخْرُ	أَخْرِيَاتُ	أَخْرِيَانِ	أَخْرَى	Dişil	
أَوَّخِرَ	آخِرِينَ	آخِرَيْنِ	آخَرَ	Eril	Mensub
أَخَرَ	أَخْرِيَاتِ	أَخْرِيَيْنِ	أَخْرَى	Dişil	
أَوَّخِرَ	آخِرِينَ	آخِرِينَ	آخَرَ	Eril	Mecrur
أَخَرَ	أَخْرِيَاتِ	أَخْرِيَيْنِ	أَخْرَى	Dişil	
Marife					
Düzensiz çoğul	Çoğul	İkil	Tekil		
الأَوَّخِرُ	الآخِرُونَ	الآخِرَانِ	الآخِرُ	Eril	Merfu
الأَخْرُ	الأَخْرِيَاتُ	الأَخْرِيَانِ	الأَخْرَى	Dişil	
الأَوَّخِرَ	الآخِرِينَ	الآخِرَيْنِ	الآخَرَ	Eril	Mensub
الأَخَرَ	الأَخْرِيَاتِ	الأَخْرِيَيْنِ	الأَخْرَى	Dişil	
الأَوَّخِرِ	الآخِرِينَ	الآخِرِينَ	الآخِرِ	Eril	Mecrur
الأَخْرِ	الأَخْرِيَاتِ	الأَخْرِيَيْنِ	الأَخْرَى	Dişil	

Bu kök **عول** kökü ile beraber çok fazla kullanılır. Erili **الأوَّلُ** dişili **الأولى** dır. Birlikte geçişleri şu şekillerdedir:

Zaman zarfı olarak kullanılan karşılaştırmalar	الآخِرِ	الأوَّلِ
	الآخِرَةَ	الأولى
	الأولى	الآخِرَةَ
Zaman zarfı olarak kullanılmayan karşılaştırmalar	الآخِرِينَ	الأوَّلِينَ
	أَخْرَى	أولى
	أولى	أَخْرَى

Kuran'da geçen zaman ifade eden kelimeleri karşılaştırsak:

Evvel ve ula (الأول والأولى): İlk başlangıcı belli olup şimdiden önce belli olmayan bir zamanda sonlanmıştır.

Edna ve dünya (الأدنى والدنيا): Başlangıcı şimdi olup belli olan ve yakın bir zamanda belli olmayan bir noktada sonlanacak olandır.

Ahiret (الآخرة): Başlangıcı yakın bir zaman olup belli olmayan ve sonu da belli olmayandır. Sondaki ة dişillik için değildir. Ona özel bir mana kazandırmak içindir.

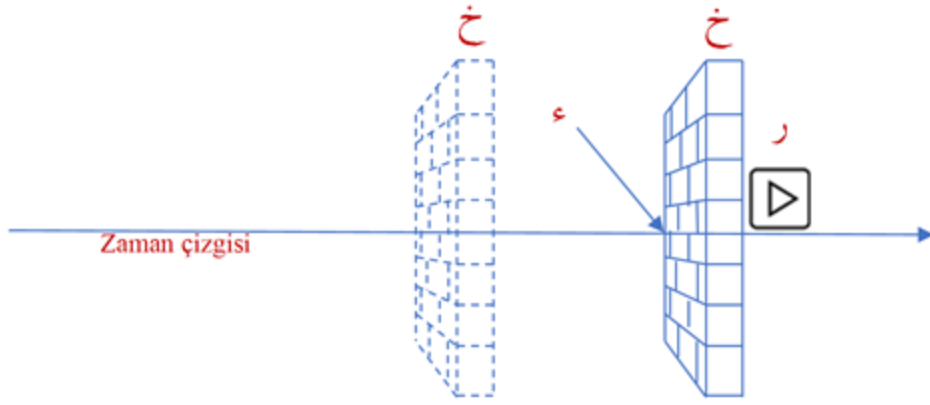
Aksa ve kusva (الأقصى والقصوى): Ahiretten sonra uzak bir zamanda başlayan ve başlangıcı belli olmayıp sonu da belli olmayandır.

Ahir ve ahiret (الآخر والآخرة): Başlangıcı çok uzak olup belli olmayan, sonu belli olandır.

أخرى ve آخر zaman zarfı olarak kullanılmazlar. “Diğer” demektir.

عخر etimolojisi

خ duvar demektir. Sınırlamayı ifade eder. Mekânda ve zamanda sınırlamayı gösterir. ء güç demektir. Duvarı güçle öteleyerek zaman sınırını ileriye kaydırır. Artık olayın başlangıcı duvarın yeni yerindedir. Bunu da başlangıcı gösteren ِ ifade eder.

النَّشْأَةُ الْآخِرَةَ: “Son gelişme” demektir.

يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Son gelişmeyi inşa eder” demektir.

اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Allah son gelişmeyi inşa eder” demektir. Cümle isim cümlesidir.

Aslında önceki cümleye atfedildiği için burada Allah lafzının tekrarlanması manasal olarak gerekli değil gibi görünmektedir. Hatta cümle fiil cümlesi olarak da kurulabilirdi. **يُنشِئُ اللَّهُ النَّشْأَةَ**

الْآخِرَةَ (son gelişmeyi Allah inşa eder) şeklinde gelebilirdi. Böyle fiil cümlesi yerine isim cümlesi kurulmasının iki temel sebebi vardır: te’kîd ve tahsis. Te’kîd kafalardaki şüpheleri gidermek içindir. Allah’ın inşa edeceğinden şüphesi olanlar için veya şüphe oluşma ihtimalini yok etmek için bu şekilde te’kîdle gelir. Tahsis durumunda ise yalnızca Allah inşa eder anlamı vardır.

بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Yaratmayı başlattı sonra Allah son gelişmeyi inşa eder” demektir.

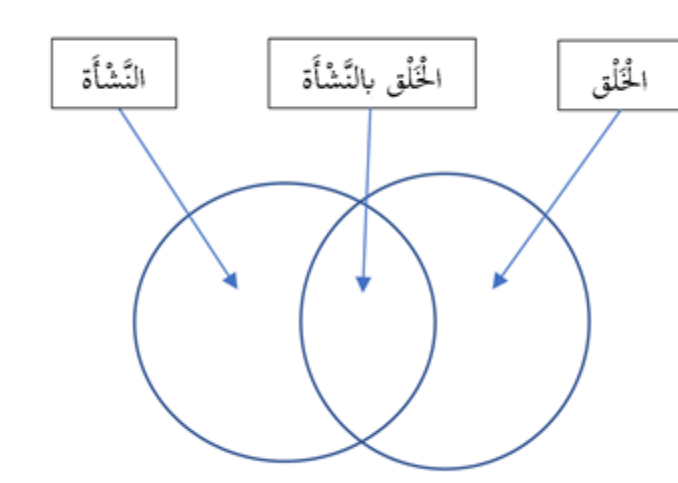
كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Nasıl yaratmayı başlattı sonra Allah son gelişmeyi inşa edecek” demektir.

انظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Nasıl yaratmayı başlattığına sonra Allah’ın son gelişmeyi inşa edeceğine bakın” demektir.

سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ: “Yerde gezin de nasıl yaratmayı başlattığına sonra Allah’ın son gelişmeyi inşa edeceğine bakın” demektir.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ “De ki yerde gezin de nasıl yaratmayı başlattığına sonra Allah’ın son gelişmeyi inşa edeceğine bakın” demektir.

Halk ve neş’et birbirine çok benzeyen kelimelerdir. Aradaki farkı bilmek gerekir. Aslında ikisi kesişmektedir. Neş’et büyüme, gelişme iken halk yaratma, biçimlendirme demektir. Hem neş’et hem de halk olan durumlar varken yalnızca neş’et olan ve yalnızca halk olan durumlar vardır. Bir plan dahilinde ortaya çıkarılanlar halktır. Yani başladığınızda sonrasında sınırları ve yapısı net olan bir şey elde edeceğiniz belli ise bu halktır. Halkı elde ederken küçük bir yapı olarak başlayıp yavaş yavaş gelişen bir şekilde yapıyorsanız bu neş’et yoluyla halktır. Bir insanın tek hücreden erişkin bir hale gelmesi neş’et yoluyla halktır. Daha ilk hücresindeki kromozomlarında son şekli bellidir. Sınırı çizilmiştir. Eğer yavaş yavaş gelişmeden bir anda ortaya çıkarıyorsanız bu neş’et olmadan halktır. Bir kumaşı alıp bunu keserek elbise dikerseniz bu neş’et olmadan halktır. Eğer yavaş yavaş gelişip büyüyor ve önceden sınırları belirlenmediyse bu da halk olmadan neş’ettir. Bir neslin oluşması buna örnektir.

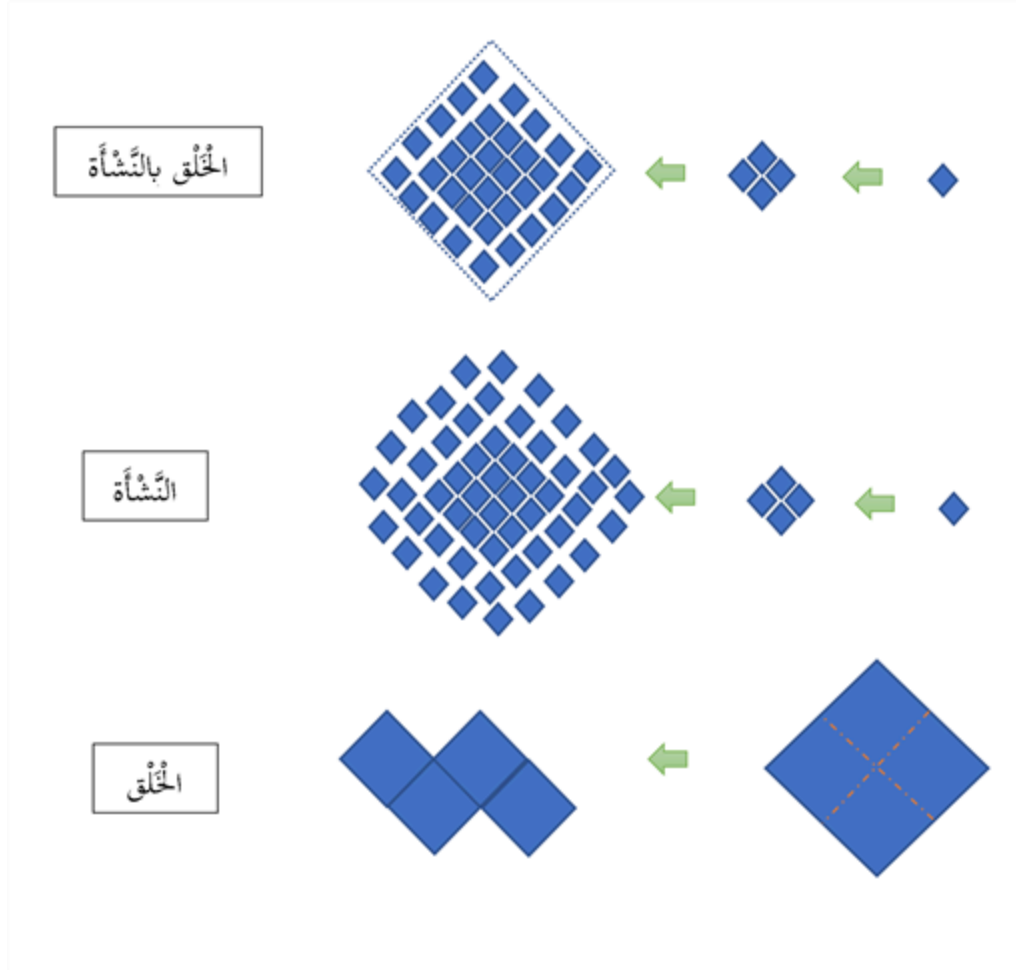

Kuran’da Semavat ve arzın halk edilmesi varken inşa edilmesi yoktur.

İnsanın hem halk edilmesi hem inşa edilmesi vardır.

Bahçelerin, hurma, zeytin, tahılın inşa edilmesinden bahseder.

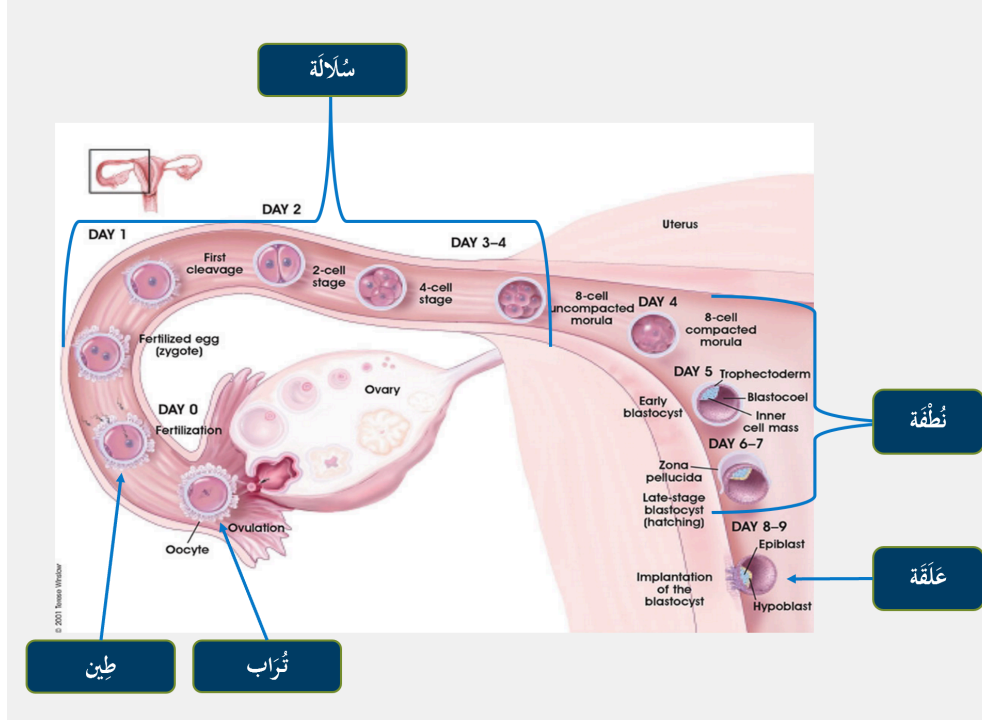
Karnın (neslin), kavmin inşa edilmesi vardır.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ (12) ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ (13) ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ (14)

Yemin olsun insanı tinden sülaleden yarattık sonra onu yerleşik bir karar içinde nutfe kıldık sonra nutfeyi alakaya halk ettik ardından alakayı mudgeye halk ettik ardından mudgeyi kemiklere halk ettik ardından kemiklere et giydirdik sonra onu diğer halka inşa ettik, halk edenlerin en iyisi olan Allah bereketlendirir. (Müminun 12-14)

Bu ayette inşa ve halk beraber kullanılmıştır. İnsanın yaratılma aşamalarında halk etme kullanılmış, kemiğe ete giydirme sırasında “diğer halk” olarak inşa ettik denmekte ve inşa ve halkın bir arada olduğu süreç gösterilmektedir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta neşeti-ahiret kavramıdır. Bunu anlamak için neş'et geçen diğer ayetlere bakalım.

نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ (60) عَلَىٰ أَنْ نُبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنشِئْكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ
(61) وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَتَذَكَّرُونَ (62)

Biz aranızda ölümü takdir ettik ve biz sizin misillerinizi değiştirmemiz ve sizi bilmediğiniz içinde inşa etmemiz üzerine geçilenler değiliz. Ve yemin olsun siz neşeti-ulâyı bildiniz. Tezekkür etmeniz gerekmez miydi? (Vakıa 60-62)

Burada ilginç olan bilmediğimiz içinde inşa edilmemizden bahsederken ilk neş'eti bildiğimiz yeminle ifade edilmektedir. Bilmediğimiz içinde (في مَا لَا تَعْلَمُونَ) inşa edilmemiz beş boyutlu uzay içinde inşa edilmemizdir. Misillerimizle değiştirilmemiz de beş boyutlu uzay içinde sürekli yaratılmış yeni vücutlarımızın zaman içinde değişmesidir. Yeminle ifade edilen bildiğimiz neş'et ise üç boyutlu uzaydaki neş'ettir. Bizim neş'etimiz değil, genel neş'ettir.

وَأَنَّهُ خَلَقَ الذَّرَّاجِينَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ (45) مِنْ نُطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ (46) وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَىٰ (47)

Atıldığında nutfeden erkek ve dişi iki eşi yaratması ve neş'eti-ul'uhra'nın O'nun üzerine olması (Necm 45-47)

Buna göre insanın neş'eti dışında diğer bir neş'et daha varmış. Çok sayıda neş'et varken bu neş'etin insana ait olup insanın diğer neşeti olması uygundur.

Neş’etü-l ahiret ise son neş’ettir. İlginç olan son neş’eti Allah’ın inşa edeceğine yerde gezip de nasıl bakacağımızdır. Gelecekte olacak bir neş’eti nasıl anlayacağız? Bu nedenle pek çok tefsirde bu ayetteki **ثُمَّ** ye atıf harfi değil isti’nafıyye edatı denmektedir. Son neş’etin nasıl olduğunu anlayamayacağımız düşüncesiyle bu sonuca varmışlardır. Oysa bu **ثُمَّ** nin atıf harfi olması bize son neş’eti de anlayabileceğimizi göstermektedir. Buradan buradaki son neş’etin dünya hayatındaki neş’etin benzeri olduğunu ve onun da nasıl olacağını anlayabileceğimiz sonucuna ulaşmaktayız. Bunun işareti yerde yapılan ilmi gezilerdedir. Fizik kurallarını bilerek, kuantum fiziğini bilerek ve yerde metodolojik olarak ilmi geziler gerçekleştirerek son neş’eti de anlayabileceğiz. Mevcut evrenimiz içinde olan neş’et ile kıyamet yevminde olacak olan neş’etin benzer olduğu anlaşılmaktadır. O neş’ette de herkesin bedeni olacaktır, bitkiler olacaktır, hayvanlar olacaktır, bakteriler olacaktır demektir. Evler olacak, hayat olacak, yemeler içmeler olacak demektir. Orada da DNA’lar olacak ama bu DNA’lardaki kodlarla ölüm olmayacaktır. Neş’et benzer şekilde olacak, benzer yöntemlerle gerçekleşecek ve o neş’ette benzer görünümde farklı özelliklerde varlıklar olacağız demektir.

إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Kesinlikle Allah her şeye kadirdir.

إِنَّ: “Kesinlikle” demektir. Hurufu müşebbehe bi-l fiil’ dendir.

اللَّهُ: “Allah” demektir. Alemlerin rabbinin özel ismidir.

عَلَىٰ: “Üzerine” demektir. Harf-i cerdir.

كُلٌّ: “Her” demektir. Kendisinden sonra nekre bir kelime gelirse o kelimenin işaret ettiği her varlığı ifade eder.

شَيْءٍ: “Şey” demektir. **شَيْءٍ** kökünden gelmiştir. Üçüncü bâbdan mastar olarak bir durumu, bir varlığı, bir işi dilemek, istemek manasındadır. Bu mastar manasından istenilen, dilenen manasında **شَيْءٌ** “şey” anlamında isimdir. Çoğulu **أَشْيَاءٌ** dur.

كُلِّ شَيْءٍ: “Her şey” demektir.

قَدِيرٌ: “Güçlü, gücü yeten” demektir. Kökü **قَدَرَ** dir. Mübalağalı ism-i fâildir. Bir şeyi, bir işi gerçekleştirmek için o şeye o işe gücünün yetmesi manasından gelmiştir. Aynı kökten gelen **قَدَّرَ**

“ölçü” demektir. İkinci bâbdan قَدْر mastarı boyutları, dereceleri, sınıfları bir kıyasa göre belirlemek, ince bir hesapla tanımlamak manasındadır. Bu mastar manasından hesaplanılarak tanımlanan manasında قَدْر “ölçü” anlamında isimdir. Yine aynı kökten gelen قَدْر ise “ölçek, kazan” demektir. Hesaplama aracı manasında قَدْر “ölçek” anlamında iken buna ilaveten ıstılahi olarak “büyük hacimli kap, kazan” anlamındadır. Çoğulu قُدُور dur.

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ: “Her şeye gücü yeten” demektir.

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ: “Kesinlikle Allah her şeye gücü yetendir” demektir. Her şeye gücü yeten Allah ilk neş’eti nasıl gerçekleştirdiyse son neş’eti de gerçekleştirecektir. Bu konuda tüm şüpheleri gidermek için inne ile te’kîdli olarak gelmiştir.